

Dit document beschrijft de visie op het leergebied Nederlands. Deze visie is door het ontwikkelteam Nederlands opgesteld tijdens de eerste ontwikkelsessie in maart en is door het ontwikkelteam aangescherpt tijdens de tweede ontwikkelsessie in mei, op basis van de ontvangen feedback. In het consultatieverslag legt het ontwikkelteam Nederlands uit welke keuzes zij hebben gemaakt bij het verwerken van de feedback.

Bijgestelde conceptvisie op het leergebied Nederlands

Relevantie

Een goede beheersing van de Nederlandse taal is van groot belang om volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving. In het leergebied Nederlands staat daarom het werken aan de ontwikkeling van taalcompetentie centraal. Leerlingen leren doelgericht taal te gebruiken in authentieke situaties en contexten. Door de kennis, vaardigheden en attitudes te verwerven die daarvoor nodig zijn, kunnen leerlingen zich voorbereiden op een toekomst waarin globalisering, digitalisering en technologische ontwikkelingen een grote rol spelen. Deze ontwikkelingen leiden er toe dat communicatie steeds vaker plaatsvindt tussen mensen met een andere talige en/of culturele achtergrond en dat het aanbod van communicatiemiddelen toeneemt. Tekst is niet de enige betekenisdrager, beeld speelt een steeds belangrijker rol. Leerlingen bereiden zich in deze context voor op een toekomst die ze nog niet kennen, op vervolgonderwijs dat verandert en op een beroep dat mogelijk nog niet bestaat.

Het leergebied Nederlands biedt leerlingen de gelegenheid de juiste talige kennis, vaardigheden en attitudes te ontwikkelen die nodig zijn voor succesvolle participatie op school en in de samenleving. Het Nederlands is namelijk de formele omgangstaal: de taal van de wet, de overheid en het onderwijs en is ook de dominante omgangstaal in informele situaties (kwalificatie). Daarnaast bereidt het leergebied Nederlands leerlingen voor op de democratische samenleving waarin zij leven, met aandacht voor waarden, normen en gebruiken. Het leergebied Nederlands speelt zo een belangrijke rol bij de instandhouding, overdracht en ontwikkeling van de Nederlandse cultuur, waarbij aandacht voor de rijkdom aan talen en taalvariëteiten en de culturele diversiteit vanzelfsprekend is (socialisatie). Het leergebied ondersteunt leerlingen bij hun ontwikkeling tot actieve en kritische burgers die hun verantwoordelijkheid nemen in de samenleving. Ook draagt het leergebied bij aan de reflectie van leerlingen op hun eigen ontwikkeling als taalgebruiker, in relatie tot de ander en de wereld om hen heen (persoonsvorming).

Het leergebied Nederlands bevordert gelijke kansen voor alle leerlingen door hen in de gelegenheid te stellen een sterke taalbasis te ontwikkelen van waaruit zij zich een leven lang kunnen blijven ontwikkelen. Daarbij gaat het om intensief lezen, schrijven, spreken en denken in rijke contexten en worden hogere denkvaardigheden en digitale geletterdheid op een natuurlijke manier geïntegreerd. Verder doet het leergebied Nederlands recht aan leerlingen die verschillende talen en taalvariëteiten beheersen. Thuis talen worden benut voor het ontwikkelen van het Nederlands. Het leergebied Nederlands draagt daarnaast bij aan het vertrouwen in de eigen taalvaardigheid door het ondersteunen van leerlingen in hun taalontwikkeling (*scaffolding*). Ten slotte kan het leergebied bijdragen aan verwondering door het ontdekken van de wereld met en door taal en bevordert het leergebied de ontwikkeling van een positieve attitude ten opzichte van talen, talenvariëteiten en culturen.

Inhoud

De inhouden van het leergebied Nederlands worden hieronder beschreven, uitgaand van Taal & communicatie, Taal & cultuur en Taal & identiteit. De samenhang tussen deze drie vormt binnen het leergebied Nederlands het uitgangspunt.

Taal & communicatie

Leerlingen leren doelgericht taal gebruiken in verschillende situaties en betekenisvolle contexten. Ze leren taalregisters en taalkeuzes af te stemmen op doel, publiek en context. Zo verlenen ze betekenis aan de wereld en kunnen ze hun ideeën, opvattingen en gevoelens uiten. Leerlingen verwerven inzicht in de manier waarop taal betekenis creëert en ze leren hoe taal gebruikt wordt in een breed scala aan gesproken, geschreven, visuele, digitale en multimediale teksten.

Bij het leergebied Nederlands bouwen leerlingen aan een sterke taalbasis rondom verschillende, multiperspectivische onderwerpen. Daarbij gaat het om onderwerpen uit het eigen leergebied en om maatschappelijke onderwerpen waarmee de samenhang met andere leergebieden wordt versterkt. Leerlingen werken met teksten die rijk zijn aan inhoud en van goede kwaliteit. Ze verdiepen zich in de inhoud door onderzoek en verwerken teksten door te spreken, schrijven en creëren. De gemeenschappelijke taalbasis die daarmee ontstaat is een instrument om te denken en te leren en kan bijdragen aan de ontwikkeling van het analytisch en interpreterend vermogen.

Leerlingen komen op school structureel in aanraking met het Standaardnederlands en krijgen kansen zich dit register eigen te maken. Bij het leergebied Nederlands verwerven ze inzichten en begrippen om systematisch over taalgebruik te denken en te communiceren. Ze leren hoe woord en beeld effectief kunnen worden ingezet om denken en opvattingen te beïnvloeden. Ook leren ze om kritisch en efficiënt om te gaan met de continue stroom aan (digitale) informatie in de samenleving, zodat ze goede informatieverwerkers worden. Ze leren om doelgericht om te kunnen gaan met digitale media, inclusief nieuwe tekstsoorten en bijbehorende registers.

Taal & cultuur

Taal en cultuur zijn sterk met elkaar verbonden. Culturele uitingen zijn vaak talig en de reflectie hierop gebeurt meestal door middel van taal. Bij het leergebied Nederlands komen leerlingen in aanraking met allerlei talige culturele uitingen die persoonlijke, sociale, maatschappelijke, culturele of esthetische waarde hebben. Door culturele uitingen te verkennen, te bespreken en zelf te scheppen, verbreden leerlingen hun horizon en leren ze de cultuur of culturen waarin ze leven en andere culturen beter begrijpen en respecteren. Leerlingen maken immers deel uit van een multiculturele samenleving en werken samen en leren met klasgenoten uit verschillende culturen en met verschillende ervaringen en perspectieven.

Het ontwikkelen van literaire competentie is een belangrijke taak van het leergebied Nederlands. Literatuuronderwijs biedt leerlingen via rijke teksten de mogelijkheid om over persoonlijke, maatschappelijke en culturele onderwerpen na te denken, te reflecteren op keuzes en perspectieven van zichzelf en van anderen en hierover met elkaar in gesprek te gaan.

Taal & identiteit

Het onderwijs binnen het leergebied Nederlands draagt bij aan het ontdekken en benutten van de (talige) kwaliteiten van leerlingen, het ontwikkelen van eigen voorkeuren en het vertrouwen in de eigen taalvaardigheid. Door taal leren ze hun gedachten, keuzes en gevoelens kenbaar te maken en toe te lichten, waaronder hun school-, studie- en beroepskeuze. Daarnaast verkennen en ontwikkelen leerlingen door

taal hun eigen identiteit en hun relatie tot anderen en kunnen ze hier woorden aan geven.

Bij het leergebied Nederlands maken leerlingen kennis met andere perspectieven, leren vanuit meerdere perspectieven te kijken en daarop te reflecteren. Verhalen spelen daarbij een belangrijke rol. Leerlingen ontdekken de kracht en schoonheid van verhalen. Het (voor)lezen van, kijken en luisteren naar, praten over en scheppen van verhalen draagt daarmee bij aan de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen.

Positie

Samenhang

Binnen het leergebied Nederlands is naast aandacht voor Standaardnederlands ook aandacht voor de specifieke registers schooltaal (taal die leerlingen nodig hebben om op school te leren) en vaktaal (specifieke taal die leerlingen verwerven binnen de andere leergebieden en beroepen). Er wordt gericht gewerkt aan de verwerving en versterking van schooltaal. Verder speelt het leergebied een ondersteunende rol als het gaat om leerlingen bewustmaken van het bestaan van vaktaal door hen te helpen bij het identificeren ervan en door talige activiteiten en teksten aan te bieden die aansluiten bij doelen van andere leergebieden.

Taalontwikkeling is niet alleen de verantwoordelijkheid van het leergebied Nederlands. Bij alle leergebieden zijn taal en taalontwikkeling van groot belang. Dat betekent dat in het onderwijs in de andere leergebieden aandacht is voor zowel de inhoud als voor de taal waarmee die inhoud wordt vormgegeven. Daarom worden talige doelen in de curricula van alle leergebieden uitgewerkt en worden leerlingen in alle leergebieden door de leraar ondersteund in hun taalontwikkeling.

Doorlopende leerlijnen

Kennis en vaardigheden binnen het leergebied Nederlands bouwen voort op en maken gebruik van eerder verworven kennis en vaardigheden. Hiervoor wordt de basis gelegd in de thuisomgeving en de voorschoolse periode, waarbij het belangrijk is om te constateren dat deze basis voor leerlingen verschillend is. Het is van belang dat het aanbod en de inhoud van het leergebied aansluiten bij de taalbagage van leerlingen en van daaruit verder worden ontwikkeld.

De taalontwikkeling van leerlingen verloopt concentrisch: in elke fase van ontwikkeling is sprake van een combinatie van verwerving van nieuwe talige kennis, vaardigheden en attitudes en van verdieping van bestaande kennis, vaardigheden en attitudes. Kennis en vaardigheden worden opgebouwd volgens de dimensies van minder naar meer, van concreet naar abstract, van eenvoudig naar complex, van dichtbij naar veraf en van begeleid naar zelfstandig. Zeker in de eerste fases van ontwikkeling ligt de nadruk vooral op verwerving. In latere fases ligt de nadruk meer op verfijning en verdieping. In elke fase speelt een rijk taalaanbod via multiperspectivische onderwerpen, gezamenlijk werken aan en verstevigen van een sterke taalbasis en het ondersteunen van leerlingen in hun taalontwikkeling (*scaffolding*) een grote rol.

Het aanbod binnen het leergebied Nederlands bereidt leerlingen voor op doorstroom naar passend vervolgonderwijs, beroepen of dagbesteding. Het leergebied Nederlands doet daarbij recht aan de eigenheid van de verschillende onderwijssectoren en aan de talenten en mogelijkheden van leerlingen. Leerlingen krijgen daarbij de mogelijkheden om zich vanuit individuele talenten, interesses en leerbehoeften te ontwikkelen. Op die manier wordt gezorgd voor een goede inhoudelijke aansluiting op de overgangsmomenten in het onderwijs, voor deelname aan de samenleving en een leven lang leren.